

7-SINFLAR UCHUN INFORMATIKA FANIDAN “INTERNETDA ISHLASHNI TA'MINLOVCHI DASTURLAR” MAVZUSIDA ELEKTRON DARSLIK TAYYORLASH

Mamatkarimova Mohidil Murodjon qizi
ismoilovamohi18@gmail.com

Xoldaraliyeva Dilnura Furqatjon qizi
Farg'ona davlat texnika universiteti Axborot texnologiyalari va
telekommunikatsiya fakulteti 621-22-guruh talabasi
<https://doi.org/10.5281/zenodo.17789975>

Annotatsiya: Ushbu maqolada umumta'lim maktablarining 7-sinf o'quvchilari uchun informatika fanidan **"Internetda ishlashni ta'minlovchi dasturlar"** mavzusida elektron darslik (E-darslik) yaratishning konseptual g'oyalari, pedagogik asoslari va texnologik talablari yoritilgan. Loyihadan ko'zlangan asosiy maqsad — o'quvchilarning mavzu bo'yicha bilimlarini interaktiv, vizual va amaliy mashqlar orqali mustahkamlash, ularda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) bo'yicha raqamli savodxonlikni oshirishdir. Hozirda loyiha mazmun-mohiyatni ishlab chiqish bosqichida bo'lib, mavjud ta'lim resurslari va ilg'or pedagogik usullar tahlil qilinmoqda. Taklif etilayotgan E-darslik yordamida o'quv jarayonini samaradorligini oshirish va o'quvchilarni "Raqamli O'zbekiston - 2030" strategiyasi talablariga mos ravishda tayyorlash ko'zda tutilgan.

Kalit so'zlar: Elektron darslik, 7-sinf Informatika, Internet dasturlari, interaktiv ta'lim, raqamli savodxonlik, konseptual loyiha.

Аннотация: В данной статье рассмотрены концептуальные идеи, педагогические основы и технологические требования создания электронного учебника (ЭУ) по информатике для учащихся 7 классов общеобразовательных школ по теме "программы, обеспечивающие работу в интернете". Основная цель проекта-закрепить знания учащихся по теме с помощью интерактивных, наглядных и практических упражнений, чтобы повысить их цифровую грамотность в области современных информационно-коммуникационных технологий (ИКТ). В настоящее время проект находится на стадии разработки содержания, анализируются имеющиеся образовательные ресурсы и передовые педагогические методы. С помощью предлагаемого электронного учебника предполагается повысить эффективность учебного процесса и подготовить учащихся в соответствии с требованиями стратегии "цифровой Узбекистан-2030".

Ключевые слова: электронный учебник, Информатика 7 класс, интернет-программы, интерактивное обучение, цифровая грамотность, концептуальный проект.

Abstract: This article outlines the conceptual ideas, pedagogical foundations, and technological requirements for developing an electronic textbook (E-textbook) on the topic "Software for Internet Operation" for 7th-grade students in general education schools. The main goal of the project is to reinforce students' knowledge through interactive, visual content and practical exercises, thereby enhancing their digital literacy in modern Information and Communication Technologies (ICT). The project is currently in the content development phase, involving the analysis of existing educational resources and advanced pedagogical methods. The proposed E-textbook is expected to increase the efficiency of the learning process and prepare students in line with the requirements of the "Digital Uzbekistan - 2030" strategy.

Keywords: Electronic textbook, 7th Grade Informatics, Internet software, interactive learning, digital literacy, conceptual project.

Kirish

Bugungi kunda Internet inson faoliyatining ajralmas qismiga aylandi. Undan ta'lim olish, muloqot qilish, ishlash va hordiq chiqarish uchun foydalaniladi. Internetga kirish va uning barcha imkoniyatlaridan foydalanishni esa maxsus dasturlar ta'minlaydi. 7-sinf informatika kursida bu dasturlarni o'rganish o'quvchilarga raqamli savodxonlikni oshirishda va virtual makonda xavfsiz harakatlanishda yordam beradi. Ushbu maqola Internetda ishlashni ta'minlovchi asosiy dasturlar, ularning turlari, vazifalari va ishlash prinsiplarini yoritishga qaratilgan bo'lib, elektron darslik uchun mustahkam nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

Zamonaviy axborotlashgan jamiyat sharoitida o'quvchilarning internetdan foydalanish ko'nikmalarini shakllantirish dolzarb masalalardan biridir. Internet nafaqat axborot olish, balki ta'lim, muloqot, ijod, xavfsiz faoliyat yuritish kabi ko'plab jarayonlarning ajralmas qismiga aylangan. Shu sababli, 7-sinflarda Informatika fanining "Internetda ishlashni ta'minlovchi dasturlar" mavzusini chuqur o'rgatishga qaratilgan elektron darslik yaratish ta'lim jarayonini zamonaviylashtirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Elektron darsliklardan foydalanish o'quvchilarga mavzuni interfaol usulda o'rganish, vizual materiallar yordamida tushunishni kuchaytirish, mustaqil ishlash ko'nikmalarini shakllantirish imkonini beradi. Ayniqsa, internet brauzerlari, qidiruv tizimlari, elektron pochta xizmatlari, bulut texnologiyalari, onlayn xavfsizlik kabi mavzularni amaliy misollar asosida o'rgatish o'quvchilarning real hayotdagi ehtiyojlariga mos keladi. Internet haqida hamma eshitgan va hamma unda ishlashni. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi doirasida ta'lim jarayonini raqamlashtirish va yoshlarning AKT bo'yicha bilimlarini mustahkamlash ustuvor vazifa etib belgilangan. Informatika fanida **Internet va uni ta'minlovchi dasturlarni** o'rganish hozirgi raqamli jamiyatda yashash va ishlash uchun asosiy ko'nikmalardan hisoblanadi.

An'anaviy darsliklar mavzuni nazariy jihatdan yoritib bersa-da, 7-sinf o'quvchilarining vizual qabul qilish xususiyatlari va amaliyotga bo'lgan ehtiyojlarini to'liq qondira olmaydi. Jumladan, brauzerlar, elektron pochta xizmatlari va xavfsizlik dasturlari kabi mavzularni interaktiv, video materiallar va simulyatsiyalar yordamida o'rgatish ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Shu sababli, 7-sinflar uchun mazkur mavzuni zamon talablariga mos ravishda o'rgatishga qaratilgan elektron darslik yaratish dolzarb ehtiyojdir.

Internet – bu axborotlarning cheksiz olami bo'lib, undan samarali foydalanish uchun bizga maxsus vositalar, ya'ni dasturiy ta'minotlar kerak bo'ladi. Ushbu dasturlar foydalanuvchi (bizning kompyuterimiz) va tarmoq xizmatlari o'rtasida o'ziga xos "tarjimon" va "vosita" vazifasini bajaradi. Ular bizga veb-sahifalarni ko'rish, xat yuborish, videokonferensiyalar o'tkazish va fayl almashish kabi bir qator muhim operatsiyalarni amalga oshirish imkonini beradi.

Internet haqida hamma eshitgan va hamma unda ishlashni xohlaydi. Ma'lumki, Internet axborotni uzoq masofalarga daqiqalar ichida uzatish imkonini beradi. Shuning uchun bu darsda Internetning kelib chiqishi, uning tarkibi, unda axborot qanday qoidalar asosida uzatilishi va qabul qilinishi haqida ma'lumot beriladi.

Internet – bu ulkan shaharcha, ma'lumotlar esa uning ko'chalari, do'konlari va binolari. Ana shu shaharchaga kirish va unda sayr qilish uchun bizga maxsus vosita kerak. Bu vosita –

Web-brauzerdir. Web-brauzerlar Internetning xizmatidan foydalanish uchun ham maxsus dasturlar ishlab chiqilgan. Ular web-brauzerlar (Browser) deb ataladi. Web-brauzer (*inglizcha "to browse" – ko'zdan kechirish, saralash* so'zidan olingan) – bu Internetdagi veb-saytlarni ochish, ularning sahifalarini ko'rish, o'qish va ularda harakatlanish imkonini beruvchi dastur.

Internetning WWW xizmatidan foydalanish uchun ham maxsus dasturlar ishlab chiqilgan. Ular *web-brauzerlar* (Browser) deb ataladi. Birinchi Webbrauzer 1990yilda CERN (Yevropa Yadroviy Tadqiqotlar Kengashi) xodimi Tim Berners-Li tomonidan ishlab chiqilgan bo'lib, nomi World Wide Web bo'lgan. Hozirgi kungacha juda ko'p Webbrauzerlar ishlab chiqarilgan. Mosaic , Opera , AdWiper , Ne tscape Naviga tor , Ne tscape Communicator, Google Chrome, Mozilla Firefox, Microsoft Internet Explorer va Power Browser shular jumlasidandir. Shulardan eng mashhurlari quyidagilar:

Microsoft firmasining Internet Explorer dasturining Windows operatsion sistemasi tarkibiga kiritilganligi bu brauzerning keng tarqalishiga sabab bo'ldi. Shuning uchun Microsoft Internet Explorer dasturi asosida brauzerlarning vazifalari va imkoniyatlari bilan tanishamiz.

Webbrauzerlarning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

Websahifalarni xotiraga yuklash va ko'rsatish;

Websahifani diskka yozib qo'yish (saqlash);

WWWdagi manzili bo'yicha Websahifani chaqirish.

Texnik jihatdan Internet mavjud. Lekin brauzersiz siz veb-sahifalarni faqat murakkab kodlar (HTML matnlari) ko'rinishida ko'rasiz, rasmlar, videolar, chiroyli dizaynlar bo'lmaydi. Brauzer mana shu kodlarni vizual (ko'z bilan ko'rish mumkin bo'lgan) va qulay interfeysga aylantiradi.

Xulosa qilib aytganda, ushbu maqolada 7-sinflar uchun informatika fanidan "Internetda ishlashni ta'minlovchi dasturlar" mavzusidagi E-darslikni yaratishning konseptual va tahliliy asoslari ko'rib chiqildi. Loyiha maktab ta'limini raqamlashtirish, o'quv jarayonining sifatini oshirish va o'quvchilarda amaliy AKT ko'nikmalarini rivojlantirish uchun mustahkam poydevor yaratadi. E-darsl

Kelajakda ikning to'liq funksional prototipini yaratish, uni tanlangan maktablarda sinovdan o'tkazish (pilot testing) va foydalanuvchilar (o'qituvchilar va o'quvchilar) fikrlari asosida optimallashtirish rejalashtirilgan. Ushbu elektron resursning muvaffaqiyati O'zbekiston ta'lim tizimida boshqa murakkab mavzular bo'yicha ham interaktiv E-darsliklarni yaratish uchun namuna bo'lib xizmat qilishi mumkin.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. O'zbekiston Respublikasi. (2020). "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasini tasdiqlash to'g'risidagi Prezident Farmoni.[O'quv dasturlari markazi]. (2022).
2. Umumta'lim maktablari 7-sinf Informatika fani o'quv dasturi. [Mavjud rasmiy manbaga havola].Salimov, M. (2023).
3. Elektron ta'lim resurslarini yaratishning nazariy-metodik asoslari. *Ta'lim texnologiyalari jurnali*, 5(1), 88–95.Aliyeva, N., & Rasuleva, M. (2022).
4. Raqamli texnologiyalarning ta'limdagi o'rni: Imkoniyatlar, muammolar va istiqbollar. *O'zbekiston ilmiy jurnali*, 4(2), 45–53.[Xalqaro tashkilot].
5. SCORM (Shareable Content Object Reference Model) Standartlari.